

ДЕТЕРМІНАНТИ ВИНИКНЕННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Мина Володимир Валентинович

кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права, конституційного та міжнародного права Львівського державного університету внутрішніх справ

Ключові слова: детермінанти, виникнення, корупція, запобігання, фактори.
Key words: determinants, emergence, corruption, prevention, factors.

Ставлення до корупції всередині країни є неоднозначним: від абсолютного неприйняття (серед тих, хто не може скористатись цим привілеєм) до підтримки її як єдиного засобу обійти бюрократичну тяганину і владнати проблеми з вповноваженими органами. Окрім того, масове використання звинувачень у корупції без доказів або з їх наявністю як компромату на бізнесових – з часом політичних – конкурентів, призвело до вироблення у громадськості «корупційного імунітету». З корупцією змирилися, зарахували її як частину менталітету, на який прийнято списувати все.

Поняття корупції у загальноприйнятому розумінні цього явища вперше було сформульовано 34-ю Сесією Генеральної Асамблеї ООН у 1979 р. Фахівцями цієї організації корупцію визначено як «виконання посадовими особами будь-яких дій або ж бездіяльність у сфері виконання їх посадових повноважень за винагороду у всякій формі в інтересах того, хто надає цю винагороду, як з порушенням посадових інструкцій, так і без їх порушення».

Найбільш повне визначення корупції, на нашу думку, дав професор А. До-

рошенко: «Корупція – це суспільне явище, коли державні (муніципальні) службовці та інші особи, вповноважені на виконання державних функцій, використовують у діях (або бездіяльності) своє службове становище, статус і авторитет посади, яку обіймають, в корисливих цілях (зокрема для особистого збагачення) або в групових інтересах» [1, с. 31]. Концептуалізуючи поняття «використовують», можна стверджувати, що воно містить ту останню частину визначення, даного ООН, тобто «як з порушенням посадових інструкцій, так і без їх порушення». Цей пункт є дуже важливим, оскільки існують дві незалежні категорії адміністративної корупції: перша проявляється, наприклад, там, де послуги і укладення контрактів здійснюються «згідно з правилами», і друга, де операції проводяться «проти правил» (або взагалі без них).

У першому випадку посадова особа незаконно наживається, виконуючи роботу, передбачену професійними обов'язками. У другому – хабар дається за ті послуги, надавати які заборонено.

Було б неправильно говорити, що корупція є карою небесною лише пев-

них країн. Це глобальне явище, яке було завжди і всюди. А тим, хто пишається місцем України в рейтингах Transparency International, вважаючи їх хоч якимось, але позиціонування на світовій арені, можемо надати ще один предмет гордості. Як зізнався один з американських чиновників, претензії уряду США до України у контексті корупції викликані не так її наявністю, як тим, що навіть тут грають не за правилами. «У нас теж є корупція – стверджував він. – Та коли ти даєш хабара, то можеш бути певен, що твою справу владнають. А в Україні можна роздавати хабарі цілій армії чиновників і не розв'язати найдрібнішої проблеми!» Тут показовим є приклад одного індійського чиновника високого рангу, який, одержавши хабара, не зміг пришвидшити отримання якогось дозволу через причетність до цього численних бюрократів, проте охоче запропонував свої послуги зі сповільнення ліцензування компаній-конкурентів [2, с. 60].

Ряд фахівців намагаються кваліфікувати корупцію, піддавши це явище певній структуризації:

– Хабарництво у торгівлі, пов'язане з функціонуванням чорного ринку, протизаконними фінансовими та майновими операціями, ухиленням від сплати податків, фальсифікацією фінансових документів.

– Патронажна система, що виникає, як правило, тоді, коли реалізація незаконних угод концентрується в руках обмеженої кількості осіб або організацій. Діячі, які контролюють патронажні системи, намагаються монополізувати владу аж до встановлення по-

вного контролю за діяльністю легітимного уряду.

– Непотизм (дружба або кумівство) призводить до виникнення несправедливих великих поступок при укладанні угод, призначення родичів на вузлові посади в системі управління, пільгової купівлі власності, доступу до твердих валют тощо.

– Кризова корупція – робота великої кількості бізнесменів в умовах ризику, коли предметом купівлі-продажу стають рішення офіційних органів, які можуть призвести до великих політичних зрушень або змін у країні (державні гарантії інвесторам, процес приватизації, праймні та його частина, що отримала назву прихватування).

Наявність та процвітання усіх чотирьох типів корупції в Україні є свідченням того, що українська корупція є системною. На відміну від розвинених країн, де корупція часто вражає яку-небудь одну складову частину політики – впливову спілку чи політичну партію, наприклад, Україна ж є менш захищеною (на межі з повною незахищеністю, що є усвідомленою і провокованою) системою інститутів і «охоронними організаціями», що дозволяє більшості тих, хто має «доступ до корумпованого тіла», використовувати його для того, щоб просто вижити, а привілейованій меншості – продовжувати своє збагачення.

Список використаних джерел

1. Дорошенко А., Овсій І. Спрут, що охоплює планету // Політика і час. – 1998. – №5. – С. 28-34
2. Кауфман Д. Корупція в тумані двозначності//Політика і час. – 1998. – №1. – С. 58-65.